

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI**

QARSHI MUHANDISLIK IQTISODIYOT INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti

rektori _____ O.Sh.Bazarov

“___” _____ 2022 yil

INFORMATIKA VA KOMPYUTER GRAFIKASI

FANINING O’QUV FAN DASTURI

Bilim sohasi: 700 000 - Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohasi

Ta’lim sohasi: 720 000 – Ishlab chiqarish va ishlov berish sohalari

Ta’lim yunalishi: 60722500 - Geodeziya, kartografiya va kadastr
(bino va inshootlar kadastri)

Qarshi-2022 yil

Fan/modul kodi IKG1105 Bakalavriat	O‘quv yili 2022-2023	Semestr 2,3	ECTS - Kreditlar 2 s-4; 3 s-4	
Fan/modul turi Majburiy	Ta’lim tili o‘zbek		Haftadagi dars soatlari 2 s-4; 3 s-4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Informatika va kompyuter grafikasi	120	120	240

	<p align="center">I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o‘qitishdan maqsad - talabalarda zamonaviy axborot- kommunikatsiya texnologiyalarini qurilish sohasida qo‘llash tamoyillari haqida bilimlarning nazariy asoslarini, asosiy tushunchalari va kategoriylarini o‘rgatish va arxitektura-qurilish sohasini axborotlashtirish jarayonlari bilan tanishtirish hamda ularni amaliyotda tatbiq etish ko‘nikmasini hosil qilishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi - qurilish sohasidagi axborot tizimlari va texnologiyalarini qo‘llash sohalarini o‘rganish va nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar, va tegishli jarayonlarga uslubiy yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish, qonunlar va kategoriylar mazmun- mohiyatini bilish, ularga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish orqali insonning xayotdagi o‘rni va ahamiyatini ochib berish.</p> <p align="center">II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)</p> <p align="center">II.I. Fan tarkibiga qo‘yidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. “Informatika va kompyuter grafikasi” fanining maqsadi va vazifalari.</p> <p>Qurilishda zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan foydalanishning asosiy yo‘nalishlari. Qurilish taraqqiyotida hamda jamiyat rivojida axborot texnologiyalarining tutgan o‘rni. Axborot madaniyati va axborotlashgan jamiyat. Axborotlashtirish sohasida meyoriy - huquqiy hujjatlar. Elektron hukumat.</p> <p>2-mavzu. Axborot kompyuter texnologiyalarini tadbiq qilishning texnik vositalari.</p> <p>Axborotlarning tuzilishi, shakllari va turkumlanishi. Axborotlarni o‘lchash. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining arxitektura va qurilish sohasidagi ahamiyati. Qurilishda kompyuter texnologiyalarini tadbiq qilishning texnik vositalarining ahamiyati. Axborot jarayonlarining apparat ta’minati va tashkil etuvchilari (kompyuter, server, superkompyuter va meynfreymlar). Zamonaviy kompyuterlarning arxitekturasi va tarkibiy</p>
2.	

tuzilmasi. Aloqa va kommunikatsiya vositalari. Mobil texnologiyalar.

3-mavzu. Qurilish sohasida zamonaviy kompyuterlarning dasturiy ta'minoti.

Qurilish sohasida axborot jarayonlarning dasturiy ta'minoti. Amaliy dasturlar. Avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari. Kompyuterda modellashtirish. Qurilish sohasida obyektlarga yo'naltirilgan axborot modellari loyihalash tizimlari.

4-mavzu. Qurilish sohasida axborotga ishlov berish texnologiyalari.

Qurilish sohasida axborotlarni yaratish va qayta ishlash. Elektron hujjatlarda axborot xavfsizligi. Qurilish masalalarini yechishda elektron jadvallardan foydalanish. Sohaga oid jadval ma'lumotlarini guruhlash, tartiblash, saralash, filtrlash va paketlar yordamida masalalar yechish. Arxitektura va qurilishda katta ma'lumotlar bazasi. Ma'lumotlar bazasi turlari va axborot tizimlarini qurilishdagi roli. Ma'lumotlarni strukturalash va ma'lumotlar modellari. Ma'lumotlar bazasining asosiy obyektlari. Ma'lumotlar bazasini tashkil etish usullari. Ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimlari (MBBT) va ularni funksional imkoniyatlari. Ma'lumotlar bazasi strukturasini yaratish, tahrirlash va ishlov berish. MBBT da ma'lumotlarni qidirish va ustidan amallar bajarish.

5-mavzu. Qurilish masalalarini sonli usullar yordamida yechish.

Hisoblash tajribasi. Eksperimental rejallashtirishning matematik nazariyasi muammolari haqida umumiylar ma'lumot. Hisoblash tajribasi sxemasi. Matematik modellashtirish asoslari. Hisoblash tajribasining xususiyatlari.

6-mavzu. Mutaxassisliklarga ixtisoslashgan tizimlar va dasturlar.

Mutaxassisliklarga ixtisoslashgan tizimlar va dasturlar, qurilish masalalarini yechishda amaliy dasturiy ta'minot (MathCad, MatLab dasturlari). Optimallashtirish usullari. Chiziqli dasturlash. Eng kam kvadrat usuli. Eksperimental rejallashtirishni matematik nazariyasining asoslari. Eksperimental ma'lumotlari asosida o'rganiyotgan jarayonlarning matematik modellarini axborot tizimlarida qurish.

7-mavzu. Kompyuter tarmoqlari va tarmoq texnologiyalari.

Kompyuter tarmoqlari va ularning mohiyati. Kompyuter tarmoqlari topologiyasi. Internet va intranet tarmog'i, ularni tashkil etish. Internetga bog'lanish usullari. Veb-saytlar va ularning turlari. Veb-sahifa va uning tuzilishi. Internet tarmog'i qidiruv tizimlari. Masofaviy ta'lim texnologiyalari. Zamonaviy gipermatn texnologiyasi. Veb-sahifa yaratish dasturiy vositalari. Veb-sahifani Internetda joylashtirish texnologiyasi. Arxitektura va qurilishda veb dasturlash texnologiyasini qurish asoslari.

8-mavzu. Qurilish sohasida axborot xavfsizligi va axborotlarni himoyalash usullari.

Axborot xavfsizligi tushunchasi. Axborot xavfsizligini ta'minlash. Axborotlarni himoyalashning texnik va dasturiy vositalari. Axborotlarni himoyalash usullari. Identifikatsiya va autentifikatsiya masalalari. Kompyuter tarmoqlariga ruxsatsiz ulanish, yovuz niyatli xarakatlar va tarmoqda ishslash qoidalarini buzish. Kompyuter viruslari va ularning turlari. Kompyuter viruslaridan himoyalanish. Kompyuter tarmoqlari xavfsizligini ta'minlash vositalari. Axborotlashtirish sohasida ichki va tashqi tahdidlar. Elektron raqamli imzo.

9-mavzu. Qurilish sohasida axborot jarayonlarini algoritmlash va dasturlash.

Algoritm va algoritmlash, algoritmning xossalari, algoritmlarni yaratish usullari va turlari. Qurilish masalalarni kompyuterda yechish bosqichlari. Qurilish sohasida zamonaviy dasturlash texnologiyalari. Dasturlash tillarining asosiy elementlari.

10-mavzu. Qurilish sohasida axborot tizimlari.

Axborot tizimlari, ularning mohiyati, qo'llanilishi va vazifalari. Axborot tizimlarining asosiy jarayonlari. Qurilishda axborot tizimlarini ta'minlovchi tarkibiy qismlar: texnik ta'minot, dasturiy ta'minot, matematik ta'minot, dasturiy ta'minot, axborot ta'minoti va huquqiy ta'minot. Qurilishda axborot tizimlarini loyihalash va qurish usullari. Elektron hujjat aylanishi tizimi. Qurilishda avtomatlashtirilgan axborot tizimlari. Zamonaviy multimedia tizimlari. Davlat axborot tizimlari va resurslari. Axborot tizimlarining interaktiv xizmatlari. Avtomatlashtirilgan ish joylari haqida tushuncha. Avtomatlashtirilgan ish joylarining tamoyillari, turkumlanishi va xususiyatlari. Avtomatlashtirilgan ish joylarining tashkiliy-uslubiy va funksional tuzilishi.

11-mavzu. Kompyuter grafikasi tushunchasi va turlari.

Kompyuter grafikasiga kirish. Kompyuter grafikasi turlari.

Adobe Photoshopga kirish. Dasturni sozlash. Asboblar paneli. Rasm solish instrumentlari, transformatsiyalash. Tasvirni korreksiyalash. Asboblar palitrasи. Ranglar palitrasи. Rangli ma'lumotni taqdim etish rejimlari. Turli effektlar hosil qilish. Montaj. Filtrlar. Qatlamlar. Kanallar. Tasvirlarni qayta ishslash usullari.

Corel DRAW dasturiga kirish. Dastur imkoniyatlari. Oyna interfeysi. Corel DRAW hujjatlari. Shablonlardan foydalanish. Matn. Oddiy va figurali matn. Qo'ymalar: gradiyentlar, naqshlar, teksturalar. Shaffoflik. Obyektlar va figuralar hosil qilish. Egri Chiziqlarni muharrirlash. Maket. Obyektlarni tekislash. Abris. Maxsus effektlar. Rastrlash, rastrli effektlar.

12-mavzu. Qurilishda avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari.

AutoCAD dasturi haqida umumiylumotlar.

Standart primitivlari. Geometrik obyektlarni tasvirlarini qurish. Obyektlar xususiyatlari. Obyektlarini o'zgartirish bo'yruqlari. Uch o'lchamli obyektlar tuzish, ularni o'zgartirish bo'yruqlari. Renderlash. Qurilish obyektlarini chizmalarini loyihalash bosqichlari.

13-mavzu. Kompyuterda uch ulchamli modellashtirish.

3D Studio MAX dasturiga kirish. Dastur interfeysi. Uch o'lchamli modellashtirish usullari. Modifikatorlar, poligonal modellashtirish, tarmoq muharriri, splaynlarni muharrirlash, egri chiziqlar bilan ishlash. Materiallar muharriri. Yoruqlik manbai. Kameralar o'rnatish. Animatsiya asoslari. Renderlash.

14-mavzu. Qurilish obyektlarning axborot modelini loyixalash tizimlari.

Qurilish obyektlarni axborot modelini loyihalash asosiy tushunchalari va bosqichlari. Axborot modelini modellashtirish dasturiytamnotlari. Revit dasturida axborot modellashtirishning uslubiy asoslari. Bir bino ma'lumotlari modeli doirasida kup qirrali dizaynni amalga oshirish metodologiyasi. Yagona modelini yaratishda Revit dasturining turli xil usullardan foydalanish. Turar-joy va jamoa binolarni axborot modellashtirish xususiyatlari, arxitektura yodgorliklari, binolarnining yuk kutaruvchi tuzilmalari, sanoat maqsadlari, kam qavatli binolar axborot modelini loyihalash usullari. Revit dasturida binolarning axborot modellarini Dynamo plugin yordamida vizual dasturlash.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun qo'yidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Qurilish sohasiga doir axborotlarning xossalari.
2. Tashkiliy texnika vositalari bilan ishlash.
3. Qurilishda murakkab hujjatlarni shakllantirish texnologiyalari.
4. Qurilish korxonasi ma'lumotlarini elektron jadvalda shakllantirish.
5. Qurilish korxonasi taqdimotlarini yaratish texnologiyalari.
6. Ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimlari bilan ishlash.
7. Qurilish korxonasi ma'lumotlar bazasini yaratish usullari va vositalari.
8. Mutaxassisliklarga ixtisoslashgan tizimlar va dasturlar yordamida soha masalalarini yechish.
9. Qurilishda kompyuter tarmog'ini loyihalash.
10. Sohaga taalluqli firmaning veb-saytini yaratish.
11. Axborotlarni himoyalash usullari.

12. Internet axborot-qidiruv tizimlari .
13. Qurilish masalalarini obyektga yo‘naltirilgan dasturlash tillaridan foydalanib yechish.
14. Qurilishni boshqarish dasturiy ta’minoti.
15. Qurilish korxonasida avtomatlashtirilgan ish joylarini tashkillashtirish.
16. Rastrli grafika dasturi yordamida obyektlari qayta ishlash.
17. Vektorli grafika dasturi yordamida obyektlar yaratish va ularni qayta ishlash.
18. Avtomatlashtirilgan loyihalash tizimida obyektlarni loyihalash.
19. Uch o‘lchamli kompyuterli modellashtirish dasturidan foydalanib obyektlarni yaratish.
20. Qurilish konstruksiyalarini avtomatlashtirish dasturidan foydalanib obyektlarni yaratish.

Talabalar amaliy mashg‘ulotlarda topshiriqlarni bajarishadi. Amaliy mashg‘ulotlarda bajariladigan topshiriqlar quyidagi tamoyillarga asosan tanlanadi: arxitektura va qurilish sohasi masalalarini yechishda malaka hosil qildiruvchi, fanning mohiyatini anglatuvchi va mavzular orasidagi bog‘liqlikni ifodalovchi va kompyuter texnikasi yordamida bajariladigan topshiriqlar.

Amaliy mashg‘ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o‘qituvchi tomonidan o‘tkazilishi zarur. Mashg‘ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o‘tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo‘llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Axborot texnologiyalar fanining taraqqiyot darajasi.
2. Axborot texnologiyalarining O‘zbekistondagi rivojlanishi.
3. Kompyuterlar. Kompyuterning ishlash prinsipi va tashkil etuvchilari.
4. Kompyuterlarning dasturiy ta’minoti. Operatsion tizim haqida tushuncha.
5. Windows operatsion tizimi haqida tushuncha, uning versiyalari.
6. Dasturlash tillari va ularning imkoniyatlari.
7. Obyektga yunaltirilgan dasturlar haqida umumiy tushunchalarda doir misollar keltiring va ular haqida yozing.
8. MS POWER POINT dasturining imkoniyatlari.
9. Elektron jadval bilan ishlaydigan dasturlar imkoniyatlari va bir - biridan farqi.
10. Elektron jadvalda funksiyalar ustalari bilan ishlash imkoniyatlari.
11. Mathcad dasturi imkoniyatlari haqida.
12. Ma’lumotlar ombori haqida umumiy ma’lumotlar.

	<p>13. Ma'lumotlar ombori, uni tashkil etish. Microsoft Access ni ishlatish texnologiyasi.</p> <p>14. Kompyuter tarmoqlari ularning turlari.</p> <p>15. Global kompyuter tarmoqlari.</p> <p>16. Sayt yaratish imkoniyatlari.</p> <p>17. Kompyuter xavfsizligi muammolari.</p> <p>18. Elektron hujjatlar va elektron raqamli imzo haqida ma'lumotlar.</p> <p>19. Kompyuter grafikasi rivojlanish tarixi.</p> <p>20. Kompyuter grafikasining asosiy tushunchalari. Rastrli, vektorli va fraktal grafika.</p> <p>21. Adobe Photoshop dasturida tasvirlar hosil qilish va ularni tahrirlash.</p> <p>22. Adobe Photoshop dasturida filtrlar bilan ishlash imkoniyatlari.</p> <p>23. Corel Draw dasturi xususiyatlari, nashriyot va Internetda ishlatilishi.</p> <p>24. Corel Draw dasturida shablonlardan foydalanish va matnlar hosil qilish va uni taxrirlash.</p> <p>25. Corel Draw dasturida obyektlar va figuralar hosil qilish, ularni xususiyatlarini o'zgartirish.</p> <p>26. Auto CAD grafik tizimi uning asosiy tushunchalari, foydalanuvchi interfeysi haqida.</p> <p>27. Auto CAD dasturida bino loyixasini yaratish</p> <p>28. LIRA dasturida qurilish konstruksiyalarini loyihalashni avtomatlashtirish.</p> <p>29. 3D MAX dasturi elementlari va uning imkoniyatlari.</p> <p>30. Revit dasturi imkoniyatlari.</p> <p>Ushbu o'quv fani bo'yicha talabaning mustaqil ta'limni ma'ruzalar konspekti va tavsiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jurnallar va internet materiallari bilan ishlashni, taqdimotlar tayyorlashni, referatlar yozishni, standart talablarga mos ravishda va hisoblash texnikasidan foydalanib mustaqil ish bajarishni uz ichiga oladi.</p>
3.	<p>V Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni uzlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • talabalar tomonidan qurilish sohasida qullaniladigan axborot texnologiyalarini mavjud fanlar doirasida tasavvur va bilimga ega bo'lishi; • boshqaruv jarayonlarida shaxsiy kompyuterlardan foydalanishning nazariy asoslari va ularni milliy iqtisodiyotning turli tarmoq va sohalariga tadbiq qilish ko'nikmalariga ega bo'lishi; • qurilish sohasidagi amaliy masalalarni mustaqil modellashtirish, arxitektura va qurilish sohasidagi axborot tizimlari va texnologiyalarini qo'llash

	maxsus dasturiy ta'minotlar bilan ishslash malakasiga ega bo'lishi kerak.
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantikiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruxlarda ishslash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyiham; • jamoa bo'lib ishslash va himoya qilish uchun loyiham.
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni tula uzlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushoxada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O'zbekistan Respublikasi Prezidentining 2019 yil 29 apreldagi "Respublika iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalg qilish mexanizmlarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ,-4300 - son qarori. lex.uz 2. Discovering Computers 2019. Tools, Apps, Devices, and the Impact of Texnology. 691 pg. 3. Richard L. Halterman Fundamentals of C++ Programming. Copyright © 2019. All rights reserved. 634 pg. 4. Brian P. Hogan HTML5 and CSS3, Second Edition. Level Up with Today's Web Technologies. Copyright © 2019 The Pragmatic Programmers, LLC. All rights reserved. 290 pg. 5. Raavi O'Connor Autodesk 3ds Max® 2019 Modeling and Shading Essentials. Copyright © 2019 Raavi Design. 466 pg. <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olajanob xalqimiz bilan birga quramiz. - Toshkent: "O'zbekistan", 2017. - 488 b. 7. Mirziyoyev Sh.M. Tashkiliy taxlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir raxbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. T., "O'zbekistan". 2017 y. 102 bet. 8. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt

	<p>taraqqiyoti va xalq faravonligining garovi. T., “O‘zbekistan”. 2016 y. 47 bet.</p> <p>9. Randy H. Shih AutoCAD 2018 Tutorial - First Level: 2D Fundamentals Better Textbooks. Lower Prices.</p> <p>10. BarBaraZukinHeiman. PH.D. and others Practical Photoshop® CS6, Level 1 Copyright © 2009-2019 by. 53 pg.</p> <p>11. P.M.Aripov. Axborot texnologiyalari. O‘quv qo‘llanma T.: “Noshir” 2019. 366-b.</p> <p>12. M.M.Aripov va b. Informatika, informatsion texnologiyalar Darslik T.: TDYUI 2018. 278-b.</p> <p>13. O‘zbekistan Respublikasining “Axborotlashtirish to‘g‘risida”gi qonuni// “Xalq suzi” gazetasi, 2003 yil 11 dekabr.</p> <p>14. O‘zbekistan Respublikasining “Elektron hujjat almashinuvi to‘g‘risida”gi Qonun// “Xalq so‘zi” gazetasi, 2004 yil 20 may.</p> <p>15. S.S. Qosimov Axborot texnologiyalari: Oliy o‘quv yurtlari uchun darslik. T.: Aloqachi, 2006.-360b.</p> <p>16. И.Н. Чумаченко 3DS-MAX. Самоучитель. М.: NT Press 2020. 538 с.</p> <p>17. Abdullayeva.B.S, Suropov B.M. Iqtisodiyotda axborot-kommunikatsion texnologiyalar va tizimlar. Iqtisodiyot va Menejment ta’lim yo‘nalishlari talabalari uchun o‘quv qo‘llanma. - Toshkent. -2020. -194 b.</p> <p>18. Z.T.Raximov, A.A.Xo‘jayev, Ergashev N.G’. Texnik tizimlarda axborot texnologiyalari. Ekologiya va atrof-mahit muhofazasi (sanoat korxonalarini) yo‘nalishi talabalari uchun o‘quv qo‘llanma. - Toshkent. -2020. -215 b.</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbaalari</p> <p>19. www.uz - Milliy qidiruv tizimi</p> <p>20. www.gov.uz - O‘zbekistan Respublikasi hukumat portal</p> <p>21. www.lex.uz O‘zbekistan Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi</p> <p>22. www.ZiyoNET.uz- O‘zbekistan Respublikasi axborot-ta’lim portali.</p> <p>23. www.tami.uz</p> <p>24. www.e-darslik.uz</p> <p>25. Энциклопедия поисковых систем http://www.vse.uz/</p> <p>26. http://linux.manas.kg/books/how intranets work/ch32.htm</p>
7.	O‘quv dasturi Qarshi muhandislik iqtisodiyot institutining Kengashida ko‘rib chiqildi va kengashning 202__ yil “___” “___”dagi ___-sonli majlis bayonnomasi bilan tasdiqlandi.
8.	<p>Fan modul uchun ma’sular:</p> <p>B.M.Suropov-QarMII, “Axborot texnologiyalari” kafedrasi mudiri, dotsenti.</p> <p>B.D.Boypolvonov, N.Z.Hamroyev- QarMII, “Axborot texnologiyalari” kafedrasi professor-o’qituvchilari.</p>

9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>N.G‘.Ergashev – “Axborot texnologiyalari” kafedrasi dotsenti. Z.U.Uzoqov - Muhammad Al-Xorazmiy nomidagi TATU Qarshi filiali dotsenti.</p>

